

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban vagy utalvánnyal minden postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,
V., váci-körút 64. szám.

MAGYAR

DOHÁNYUSÁG.

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban vagy utalvánnyal minden postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. váci-körút
55. sz., II. em. 20.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felétlen szerkesztő és laptulajdonos:
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Lapunk szerkesztősége augusztus hó 1-től Podmaniczky-utca 1. szám, I. em. alatt lesz.

TARTALOM: A dohánytermelés három főtényezője. Irta: Daróczy Vilmos. — A zöld takarmány utáni dohánytermelésről. Irta: x. y. — A szegedi felügyelőségi körzet minta állatvényei és a kerületbeli községek dohányainak állásáról. Irta: A m. kir. dohánybevéltő felügyelőség Szegeден. — Hasznos utasítások az elszási dohánynevelés emelésére. Irta: Schmitter Ágost. — Kérdések és feleletek. — Irodalom. Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetmény.

TÁRCA: Csibuk — tubák — paprika. Irta: Balogh Imre.

Julius 1-től új előfizetést nyitottunk lapunkra. — Tisztelettel kérjük az alkalommal mindazon t. előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, szíveskedjenek mielőbb meghosszabbítani előfizetéseiket.

Lapunk előfizetési ára:

Negyed évre . . . . . 1 frt.
Fél évre . . . . . 2 „
Egész évre . . . . . 4 „

Az előfizetések legjobban postautalvánnyal a „Magyar Dohányuság” kiadóhivatalába, Budapest, VI., váci-körút 55. sz. alá küldendők.

A dohánytermelés három főtényezője.

A mag, a kacsozás és a bugázás, e három dolog mindegyike a maga nemében roppant fontossággal bír, és mindegyike alaptényezője az okszerű dohánytermelésnek.

A mag az első szerepre van hivatva, mint a mely kiinduló pontja az egész munkának, a dohánytermelésnek az alfája. Attól van függővé téve, hogy silány, satnya, korcs, és mindenféle rosz dohányt vagy kitűnő jó minőségűt termelünk-e.

A magot illetőleg első sorban eredetiségre kell azt visszavezetni, és kiszabadítani azon tömkelegből, a melybe bele jutott, és megismerhetetlenségig eltorzítva degenerálódtott, meggyengült és törpévé korcsosított; ezt kell most megtisztítani, és eredetire visszavinni, és dédelgetni, míg az ismét azzá lesz, a mi régen volt, és a mire őt a természet tisztasága teremtetta. Ezt megtenni hatalmunkban áll, azt erkölcsi és anyagi helyzetünk parancsolja. Lássunk tehát hozzá egy akarattal és tömörült erővel

Az általam több ízben ajánlott magánmagtermelés, a magnak elkülönített helyen való termelése sok helyen életbe is lépett már; de ott, a hol még az nem vétetett igénybe, most van ideje, hogy a magnak meghagyott tőkét — ha az a többi dohány közt termeltetik a régi szokás szerint — kiszemeljük. Ezen munkát a gazda vagy annak megbizottja, egyetemlegesen a kertészével a legbehatóbban vizsgálja meg, figyeljen a töké alakjára, épségére, arányos alakú leveleire, és erős

törzsére, és ott a hol szivar takarót termelünk, bordájára és erezetére, hogy azok ne össze-vissza, hanem rendes irányban folyjanak.

Erre nézve figyelmeztetjük olvasóinkat f. é. 12. számunkra, melyben Dr. Nyáry Ferencz érdekesen leírta a hollandiak eljárását.

Ha a tőkék ki lesznek szemelve, legyen gondunk arra, hogy azok valami nagy sűrűségben ne maradjanak, és a netáni közvetlen közelükben lévő dohányt, mely őket talányékolhatja, ki kell vágni. A magnak valót többször meg kell kapálni, minden gyomtól egész tisztán tartani. Ha nagy szárazság áll be, meg kell öntözni, és soha ne hagyjunk rajta többet, mint legfeljebb nyocsz levelet, a korona bugát és még két ág bugát; a többi mindenféle kacs és levél folyton tisztítassék le, hogy azon tőkéken soha egyébb ne legyen, mint a jelzett bugák és levelek. Meg kell lehetőleg óvni a rovarok megszállásától is.

Különös gondot fordítsunk a magra ott, a hol a róza dohányfajt termelik, mert — a mint tudom — ezen Róza dohányfaj a szivar gyártásnál nálunk az első helyet foglalja el. En ezen dohányfajt jobban elterjedve szeretném látni, és nem csak azon vidéken, a hol az most termeltetik, hanem óhajtanám, hogy azt ahoz hasonló talajokban a hol a szivar-anyag megterem más vidékekben is meghonosítsanak. — Sok helyen a szamosháti faj helyett is jobbnak látnám, mert a szamosháti dohány roppant eldurvult és még sem közelíti az eredeti hűd. Szatmár megyében, a Szamos partján termesztett dohányokat. Nincs ember, a ki a tiszavidéken termesztett szamosháti dohányban felismerje eredetiségét legfeljebb alakjában van hasonlatosság, de szövetére és egyéb jó tulajdonságára nézve bizonyára nem: s ez csak azért lett annyira elterjedve, mert durva és e miatt jobban kibírja az idő viszonyosságait, továbbá hogy korán ér. Ezen tulajdonok mindenesetre a jelen viszonyok közt nem megvetendők. De nékem erős hitem, hogy ha az okszerű termelés meglesz honosítva, a jobb fajú dohányok is meg fognak érní rendes kezelés mellett, és a czélnak meg fognak felelni.

A róza dohány terjesztését nem lehet eléggé ajánlani, különösen akkor, ha annak magvát a szó teljes értelmében jól fogjuk természetelni, lássunk utána, hogy ezen nemes fajt terjeszszük és eredetiségére visszavezessük.

b) A kacsozás.

A bugázás és a kacsozás sok vitára adott alkalmat némelyek azon állítása folytán, hogy ez csak kárára van a termelésnek; de már ma általánosan el lett ismerve, hogy bugázni és kacsozni kell.

Mint a növények nagyobb része, úgy a dohány is, nemcsak egyenes szárat hajt, hanem oldalágakat is növel. Különösen akkor, ha a virág-koronát már lecsíptük:

az ily növény más uton törekszik természetes rendeltetését követni.

Ilyenkor tehát a levelek hónaljából új rügy-hajtások keletkeznek, melyek, ha magokra hagyatnak, virágot fognak hozni. Az ilyen hónalj-hajtásokat kacshajtásnak nevezik, virágját pedig bugának.

A kacsozást nedves időjárásban igen gyakran kell eszközölni, mert ilyenkor roppant hirtelen és buján nő, és gyakran megtörténik, hogy egy-egy tőkét 4—5-ször kell kacsozni. A kacsozást nem szabad elmulasztani, mert ha azt elmulasztjuk, a levelek annyira összekuszálódnak, hogy csak sok károkozással lehet azokat kibontani — és alig ismerhető fel, hogy melyik a kacs és melyik az anyalevél.

Esőben, de még csak harmatos időben sem szabad a kacsozást eszközölni. Ezen munkát legjobb gyermekek által szemes kertész felügyelete mellett tétetni.

Hogy a gyöngö tőke sok sebet ne kapjon, mit nagyon megsínleni szokott, a kacsozással úgy bánunk el, hogy a hónalján kibúvó két hegyes nyelvet — ne egészen szakítsuk le, hanem jó mélyen a hónalja alatt törjük meg és hagyjuk rajta csüggeni.

A teljes letörés által kiszivárgások állanak be, a mi mindenesetre szenvedést okoz az egész tőkének; de a pusztta megtöréssel azt megakadályoztuk és a szükséges munkát mégis megtettük.

De egy tapasztalt jeles francia ebben még más elönyt is talál, és azt mondja, hogy az olyan megtört és le nem tört kacsozási munkának az a nagy előnye van, hogy azt nem kell gyakran kacsozni, mert ott, a hol megtörtetik a kacs, ritkán buvik elő más kacs, és így munkaerőben is sokat nyertünk, és több ér jut a levelekre. Ezen dolgot különös figyelmébe ajánlhatjuk dohány-termelőinknek.

c) A buga.

A buga a dohány növény magtartó feje, virágbimbókból képezett korona. A dohány akkor hánnya a bugáját, midőn már a 16—20-ik levelben van, vagyis akkor, a midőn a dohánytő a levelek előállításában „a netovábbját” elérte. Megtörténik, hogy a 6—8. levelű dohány is kihánnya bugáját, azt azonban nyomor-bugának nevezik s az ily dohányok termésére sokat számítani nem lehet. Ezek ugyanis vagy elvémult palantából vannak, vagy pedig helytelen kapálás folytán gyomtól lettek elárnyékolva, vagy másnemű hibás eljárásban részesültek; oka lehet a nagyon tartós szárazság is.

Mihelyt a növény a bugát kihánnya, a levelek száma többé nem szaporodik, és ilyenkor a törzslevelek gyors növése is megszűnik, mert ezen időponttól kezdve a növény egész tenyész erejét tulajdonképen életfeladataira irányozza, mely az, hogy virágozzék és magot növeljen (faj fentartás).

Igen természetes tehát, hogy a nagy

és erőteljes levelek előállítására megkívánja, hogy a virágzást megakadályozzuk, miáltal kényszerítjük a tőkét a talajból felszitt nedveket a levelek kiképzésére fordítani.

Mihelyt a bűga mutatkozik, hozzáláthatunk annak letéréséhez, és mindaddig folytatjuk ezt, míg az egész dohányunk le van szedve, úgy annyira, hogy a magának meghagyott tőkén kívül a dohány-földön virágzó látni nem szabad.

A növények állásának, valamint a termés rendeltetésének megfelelő levél-szám akként szabályoztatik, hogy a tető elhanyagolása a szárat mélyebben, vagy magasabban, a virágkoronát körülvevő legfelsőbb levelek kisebb vagy nagyobb számával törjük le.

A korai tetőelhagyás azért is előnyös, mert az által a tőke alacsonyabb és izmoseb lesz, mi által a levelek nincsenek annyira kitéve a szél rohamoknak.

A kützást is csak harmat felszáradta után kell eszközölni.

Kerti dohányokat nem szabad búgázní, ezek azáltal nagyon sokat veszítenének világos színükből és illatukból; a kacsozást azonban ezeknél is épen úgy kell eszközölni mint minden más dohánynál.

Darózi Vilmos.

A zöld takarmány utáni dohány termelésről.*)

Az ország egyes dohánytermelő vidékein évek óta divik azon szokás, hogy a dohányplántákat oly földbe ültetik, melyről azon évben zöld takarmány arattott le.

Gazdag termő erőben levő talajoknál ily eljárás mellett a dohány szépen fejlődik s a gazdára nézve azon előny is mutatkozik, hogy az ily talajban a dohány kevésbé van légerágásnak kitéve, mi által a sokszoros utántültetés — foltogtatás — elkerülhető lesz.

*) Ezen értekes közleményt a „Gazdasági Lapok” után közöljük, mely azt illetékes forrásból hozza. Igen örülnénk, ha a kérdéshez minél többen hozzájárulnának és üdvös eszmecsere által tisztáznák a kérdést.

Szerk.

TÁRCZA.

Csibuk — tubák — paprika.

Írta: BALOGHY IMRE, a jáskiséri dohánybeváltó hivatal főnöke.

A „Magyar Dohányújság” eredeti tárcája.
(Folytatás.)

Hogy lehetőleg részletes s könnyen érthető legyen elbeszélésem, egész elején kezdem, Adéllal ismerkedésünknél.

A legelső találkozás alkalmával megtetettünk egymásnak, később komolyan egymásba bódadtunk, végre mint tudod ki nem alhattuk egymást! Szegény Czenczi néném túlságos szeretetével mindent elrontott.

Adél azt hitte, hogy én csakis a kilitásba helyezett örökség kinyerhetéseért színelek iránta szerelmet s én szentül meg voltam győződve, hogy aranyhajával s ártatlan szelidnek látszó szerénységével egy nagy világi nő számítasa és rafinériájával bír.

Utalat, gyűlölet, megvetéssel fordultunk el egymástól s ezen naponként nagyobb bódó, nagymérvű elidegenedés elmérgesítésére szolgált szendélyeink különfelesége iránt szeretetlenségünk.

Mint tudod a néni tubákol, Adél kerteszkedett, én pedig csibukoztam.

Ez ugyan magába véve nem lett volna nagy bajnak tekinthető, ha a néni nem ellenzte volna a csibuk füstjét, s a kertészkedést, — ha én nem undorodtam volna a tubakolástól s nem gyűlöltém volna a szolgálati teendőket, — s ha Adél nem idegeskedett volna a csibuk és tubakolás alkalmával.

Elvitázhatlan előny a gazdára nézve, ha egy évben földjéről kétszer is arathat; de másrésről eléggé nem kárhözvethető ezen eljárás, melyről nemcsak hogy a föld termő ereje kizsákmányoltatik, de a dohány kellő tápszerék hiányában tartalomnékülivé válik, mely az erjedést ki nem állja.

Bebizonyult tény ugyanis, hogy a dohány háromszorosan szántott, pihent földet kíván, hogy a talajban a növény fejlesztésére szükséges anyagoknak átalakítására idő maradjon. A dohány pedig táplálékát a levegőn kívül főként a földből vévén fel, bármily növény, így a zöld takarmány is oly alkotórészeket von el a földtől, melyeknek pótlása okvetlenül szükséges, hogy különösen olyan növény, mint a dohány, melynek nő tápszeréke van szükség, kellően fejlődhesék. És mivel az életvitelmentény által a földtől elvont tápszeréket a második terméshez pótolni kell: azért sem lehet észszerű a dohánynak zöld takarmány utáni termelése, mivel a földben levő ásványos alkotórészek felbontásához, hogy azok víz által feloldva a dohány gyökerei által felszívhatók legyenek, hónapok szükségesletnek.

Soványabb, s kihasznál földben tehát a dohány második termésként egyáltalán nem miveltető, de az előadottak tekintetbe vételével dus termő erőben levő, avagy jól trágyázott földekben is a zöld takarmány utáni dohánytermelés nem ajánlható.

Az országos magyar gazdasági egyesület az 1876. év őszén ezen kérdést tisztázní óhajtván, megkereste a m. kir. dohányjövődéki központi igazgatóságot, hogy egyes termelők által zöld takarmány után termelt dohányt külön vegye erjesztés és kiképzés alá s állapítsa meg, hogy mutatkoznak e hátrányos tünetek az ily dohányokon.

Tudomásom szerint az ország különböző részein levő beváltóhivataloknál, a mult évben termesztett ily anyagok kiképzésével kísérleteket tettek s az általános eredmény az volt, hogy a dohány színe kiképzés alatt barnapiros, vagy havannaszín helyett fakóvá vált, ize csipős, szaga kellemetlen lett.

De legnagyobb hátránya ezen dohányoknak abban mutatkozott, hogy a fermentatio alatt legnagyobb része összepenészedett, megragadosodott és megrothadt; mi határozott

bizonyítéka annak, hogy a növény nem volt képes a szövetképzéséhez elkerülhetlen szükség tartatomnékülivé válni.

A fermentatióból egészségesen kikerült anyag, a fentebb említett hátrányos minősége mellett, a szivargyártáshoz elkerülhetlenül szükséges szívósságát elveszítette, úgy, hogy azt sem boríték, sem burok-anyagnak használni nem lehetett.

Ezen tulajdonságai a zöld takarmány után termesztett dohányoknak minden vidéken mutatkoztak kisebb-nagyobb mérvben, holott feltehető, hogy a termelésre csakis jól trágyázott s kellő táperőben levő földet használtak.

Nem állanak rendelkezésemre a számszerű adatok arra nézve, hogy egyes beváltó-hivataloknál a második termésként termelt dohányokból fermentatio alatt mennyi romlott el: csupán az aradi beváltó-hivatalnál eszközölt kísérlet eredményét sikerült megtudnom. Itt ugyanis penészesedés, ragacosodás és rothadás folytán tönkre ment

A válogatott dohány	25 ⁰ / ₁₀₀ -a,
az I-ső osztályu dohány	46 ⁰ / ₁₀₀ -a,
a II. " " "	70 ⁰ / ₁₀₀ -a,
a III. " " "	50 ⁰ / ₁₀₀ -a,

tehát az osztályba sorozott dohányoknál — eltekintve az amugy is rothadéony kihányástól átlag haszonvehetlen lett 54¹/₁₀₀.

Ezen adatok kézzel foghatóan bizonyítják, mit közleményem elején is kifejtettem, hogy a dohánynak tarlóföldre, zöld ugarba vagy zöld takarmány utáni termelése, az anyagra nézve káros befolyással van.

Megrövidítették az által első sorban az államkincstár, mely a rothadéony, hasznavehetlen dohányt beváltja; de megrövidítették másod sorban a gazda is nemcsak azért, mert sok fáradsággal kezelt dohányának egy részén a bázozás után közvetlenül már a rothadás jelei mutatkoztván, oly dohányát, mely rendes körülmények között válogatott, vagy első osztályba váltottak volna be, kihányásba soroznak; de ezen kívül azért is, mivel ily fozszirozott gazdálkodás mellett, termő földje termő képességéből sokat veszít.

Legjobban cselekszünk, ha a dohányt oly földbe ültetjük, melyen előző évben kalászos növény termett; s ezen földet kora őszszel

Már most így összegezve ez ellentéteket, elképzelheted azon bábéli zűrzavart, melyet annyifele különté érezet annyifele nézet különbözőzet számunkra teremtetett.

Mindjárt idejövetelem első napjaiba kísérlet tettem csibukom udvarkéssége tétele érdekében, de Czenczi néném kérelmetlenül határozottsággal tagadta meg kérelmemet, s egész indulattal engesztelhetetlenül jelenté ki, hogy annak elvezetésére engedélyező szabadsámat ő töle soha sem fogok nyerhetni.

— „Nem és nem és ezerszer is nem!” — monda ilyenkor — „összehasonlanék önmagammal, ha irányolban érzett szeretetemmel annyira dédelgetnék hogy ebbe beleegyezem. Ajánlom édes öcsém, szokta befejezni szavait, igyekezzél telfolgni tanácsaim véghetetlen komoly következményű horderejét, nehogy jó szíved kiaknázására irányuló kísérleteiddel, teljesen elidegeníts magadtól, mert sajnosan togsz meggyőződést szerzhetsz arról, hogy összes vagyonomat Adél ez az egész ház hőbortjai és szeszélyeit, panasz nélkül, angvally túrélemmel szenvedő ártatlan lelek örökölí.”

Adél, Czenczi néném ezen czélzataival szemben mindannyiszor kipirult arczsal s heves szavakkal tiltakozott s kijelenté, hogy ő a néni dicséretére teljesen érdemtelen s nem óhajt jobb lelkületűnek feltüntetve lenni mint a milyen valóban.

És én mindannyiszor szerettem volna szemébe mondani, hogy — „ismerlek ravasz. — hazug — álnok természet, hamis a szíved, hami a lelked, magad pedig kitanult képmutatató vagy”

Folytattuk tehát ekinteljes életet, Czenczi néném a kávé, az ebéd s a vacsora előtt és után, sötét barna tubákjából 3 uja közé szedhető s megtartható irtózatos dozist szelpantott fel, melynek hatása nem jelentkezett azonnal, mint az más halandóval történni szokott, hanem bizonytalan időben s időszakonként.

Nemcsak elrontotta naponkénti étvágyomat, hanem váratlan, s hangos prűszentésével rank riasztott.

Adél ijedt arczsal ugrott fel az asztaltól e nem emberi hangok hallatára én pedig az épen használatban lévő évészkezőmet hullatam tányéromra.

Végre elhatároztam, hogy huszaros hat vágással oldom meg a gordiusi csomót, véget szakítok e türethetetlen állapotnak, s leszoktatom Czenczi nénémet utált kedvteléséről.

Amint határoztam, úgy is történt, másnap kora reggel kiosontam Adél kis kertjébe, hol a gondosan ápolat cseresnye, paprikák legszebben díszlettek. Közölök néhány haragos veresre érettet leszakítottam, zsembembe rejtetem, innen tolvaj léptekkel lábujjhegyen az ebédlöbe lopóztam, elcsentem néném tubakszelenczéjét, s nesztelenül osontam vissza szobámba.

A letört paprikák legérettebbjeit finom, apró szemekre törtém őszsre, s szemenként, a tubák színébe, színe megválasztva, tubák szelenczéjébe szórtam s összevegytettem a bennalalt tubákkal.

(Folyt. köv.)

jó mélyen felszántjuk, hogy az eső, hólé, nap befolyása alatt a földnek ásványos alkatrészei tavaszán jól felbomolhassanak. Kora tavasszal azután a földet ismét másod ízben, az ültetés előtt pedig harmad ízben megszántjuk, megfogasoljuk s ha a szántóföldön még mindig görngyök mutatkoznak, akkor még a hengerezést is alkalmazzuk.

Nagyon helyesen cselekszenek azon gazdák, kik gazdaságuknak dohánytermelésre alkalmas magas száraz fekvésű földjeit úgy osztják be, hogy ugyanazon földre csak minden hatodik évben kerüljön a dohány, mert ha a dohánytermelést kellőleg mivelten talajon kellő szakértelemmel s odaadó gondallal kezelik: nincs az a növény hazánkban, mely a gazda fáradozásait a jelen körülmények között bővebben jutalmazná, mint ez.

Budapest. 1888. július 4.

x. y.

A szegedi felügyelőségi körzet minta-ültetvényeinek és a kerületbeli községek dohányainak állásáról.

A „Magyar Dohányujság“ eredeti tudósítása.

A szegedi m. kir. dohánybeváltó felügyelőségtől a következő tudósítást vettük:

2831. sz.

A „Magyar Dohányujság“ tekintetes szerkesztőségének. Budapesten!

A szegedi felügyelőségi területben lévő minta-ültetvények valamint a kerületbeli községek dohányültetvényeinek állásáról a hivatalokból június végével beérkezett időjárási jelentések alapján van szerencsém a következőket jelenteni:

A kerületbeli minta-ültetvényekben a f. évben „Rózsa“, „Kigyósi“, „Szegedi“, „With Burley“, „Rétháti“ és „Fehérvirágu muskotály“ dohányfajokkal tétetik kísérlet, melyek általában mind kedvező reményekre jogosítanak, csupán a With Burley amerikai dohányfaj ellen, mellyel a f. évben tétetik kísérlet első ízben, panaszkodnak a mintaültetvényi jelentésekben, hogy bár üdék, de a fejlődésben a többi hazai fajtól elmaradnak; mert a hideg és forróság is árt neki.

A palánta nevelés mindenütt kitünően sikerült, különösen az őszi vetésű hideg palántás ágyak és az oldalmegintéssel meleg ágyakban, hol azok sorosan és ritkán vetve voltak.

A kiültetés azonban, a szárazság miatt folyton vízzel és többszörösen kellően ültetni, fáradságos volt, és a kiültetett rászák május végén és június első felében a nagy szárazságtól és forróságtól igen kiszáradt és elszáradtak.

Most azonban, a várva várt kiadó esők a mult hó végén megérkezvén, az ültetvények állása a legjobb reményekre jogosít.

Féreg pusztítás csekély mérvben fordult elő, s annak a 10%-os mérszettel (meszes vízzel egy hectoliter vízre 10 kgrm oltatlan meszet véve) való locsolással eleje vétetett, a kiveszett palánták azonnal pótolattak.

A lefolyt hó végén általában a másodszori kapálás és töltögetés volt folyamatban; a szegedi telepen pedig a felügyelő ur személyes felügyelete alatt lévő mintegy 30 □-ól kiterjedésű minta-ültetvényen a kigyósi és rózsá dohányfajoknál már a bugázás (tető elhanyás) is befejeztetett és kacsozás van folyamatban; sőt az april 30-án kiültetett rózsá és kigyósi dohány tökérről, melyek

gyönyörűen fejlődtek, különösen pedig a rózsá-dohány, mellyen 70—80 centiméteres gyönyörű anyalevelek vannak és általában minden töke 16 szép levelet hozott, az aljlevél és lábszár dohány törzslevelek is leszedettek már; az anya levelek pedig pár nap alatt szintén érni és töretni fognak.

Sajnos azonban, hogy a kerületbeli termelők ültetvényei nem állnak általában a legkedvezőbbben, és bár a beállott jótékony esők folytán a növények szép fejlődésnek is indultak, de egy általános jó termésre a kilátások, miután a nagymérvű féreg pusztításokat a termelő palánta hiány miatt nem bírták pótolni és így az ültetvények ritkák sőt egész területek üresen állnak: meghiusultak.

Ez időszert különben az ültetvényeken a kapálás itt-ott pedig már a töltögetés és bugázás is folyamatban van.

Jégkárokról eddig nem lett jelentés téve; azonban a szelek a homokos talajokon sok kárt tettek.

Szegeden, 1888. július hó 9-én.

M. kir. dohánybeváltó felügyelőség.

Hasznos utasítások az elzászi dohányművelés emelésére.*)

Irtá: SCHMITTER ÁGOST, a cs. dohánykeze. technikai igazg. Strassburgban.

Ama számos röpiratok, hírlapi cikkek, melyek speciálisan az utolsó két évben láttak napvilágot, s melyek csupán azt célozták, hogy az ország mezőgazdasági viszonyai minden tekintetben javitassanak s melyek jelesen Elzász-Lothringia dohányművelési viszonyaival is foglalkoztak; mindezek bizonyítják leginkább, hogy mezőgazdasági vsszonyainkon még igen sok a javítani való.

A kormány a viszonyok javítása érdekében létesítette az országos mezőgazdasági tanácsot, melynek hivatása a miniszteriumot, a mezőgazdasági ügyekben támogatni s a mezőgazdasági egyesületeket Elzász-Lothringiában ujja szervezni.

A tanács tagjai folyamatosan megfigyelve a tartományban tapasztaltakat, a hiányokat, miket egyesek észleltek, a gyűléseken tanácskozás tárgyává teszik; s így üdvös működésük folytán a tartomány beteg állapotából már jelentékenyen jobb helyzetbe hozták.

Tekintve a tanács működésének irányát, mindenesetre meg fogja nekem engedni, hogy én is rá mutassak egyre azon mély sebek közül, melyek tartományunk beteg testén uralkodnak. Nem ugyan azért teszem ezt, mintha a már eddig hozott gyógyító irt kevésre becsülném, hanem hogy figyelmezzem a tanácsot, melynek figyelmét ezen seb talán eddig kikerülte.

Az általam említendő bajról annyi féle vélemény hangzott el már eddig, hogy már az is nagy haladás volna, hogy ha a bajnak lekezelési pontjai, okai világittatának meg, a gyógykezelés aztán azon tudósokra lehetne bízni, kik tudnának mint az orvos beteginél szokott, effene hathatós receptet írni.

Itt most csak azon egy növény-palántáról legyen szó, mely Elzász-Lothringiának 150 év óta évenként átlag 4—5 millió frankot jövedelmezett, s mely most agg korát éli, a haldoklás stádiumába lépett: s ez a d o h á n y.

*) Nemrég megemlékeztünk a fenti cím alatt megjelent jeles kis műről, melynek szerzője oly szives volt, hogy a Magyar Dohányujságnak átengedte dolgozatát közlére. Adjuk itt belőle a fenti részt, valamint még több részt is közölni fogjuk, amelyek általános érdekelni is bírnak, e helyen is köszönetet mondva olvasóink nevében a mű szerzőjének sziveségéért. A szerk.

Egy kis, statisztikai adatokkal bővített munkában, melyet 1877-ben adtam ki, előre megmondtam, hogy, ha a dohánymonopolium helyett a dohány productió adójt hozzák be, akkor a dohány művelésnek Elzász-Lothringiában vége van.

S ez így is történt s ha termelnek is még ott dohányt, ezt a legsajnálatosabb viszonyok között teszik.

Az enquete commissio, mely 1878-ban összeült, pontosan megállapította, hogy az ültetvényeknek, hogy csak kiadásai legyenek fedezve, 30—32 frankot kell kápnia mázsájáért. A mult évben például igen jó termésünk volt, melyért azonban alig kaptunk valamit, mert az ára mázsánként 16 frank volt. S a folyó évben, mikor pedig igen silány termésünk volt, az ár nem hogy emelkedett volna, sőt 14 frankra süllyedt mázsánként. Az 1870-iki év előtt mázsájáért átlag 32 frankot, a mult században pedig átlag 20 frankot fizettek. S hogy ez nemcsak a dohányterméssel van így, bizonyítja az, hogy ha az ültetvényesek azt a tanácsot adjuk, hogy a dohány helyett természetesen más productumot, válassza ekként hangzik: „Istenem, hát mit termesztünk? A többi productumok sem jövedelmezőbbek!“

A következőkben nyújtjuk bizonyítékát annak, hogy a dohány cultura ezen szomorú helyzete előrelátható volt; s hogy nem az ültetvényesek okozhatók egyedül, mint ezt sokan állítani szeretik.

A megérthetés könnyítésére néhány történelmi adatot sorolok föl.

Tudvalevő dolog, hogy a dohány Elzászban 1620-ban honosították meg. A dohánytermelés oly gyors felvirágzásnak indult, hogy már a 18-ik század közepén a straszburgi vámnál évenként 5 millió font forgalmat mutattak fel. S ami főleg elősegítette a dohányművelés fölvirágzását, az ama körülmény volt, hogy Franciaországban 1674. óta egy privat monopolium, Ferme générale néven, uralkodott, és Elzásznak Franciaországhoz való csatolása, az egységesítés müve után, mely 1681. Szept. 30-án történt, a Ferme générale bérleti elő joga reá nem terjesztették ki.

A Ferme générale bérliő a kormányknak 1718-ban évenként 4 millió frankot, 1790-ben pedig már 32 millió frank bérösszeget fizettek. Azon körülménynél fogva, hogy Elzász a Ferme générale alól kizárattott, itt a dohányt korlátlanul művelhették s a dohánygyártást ellenőrzés nélkül üzhették, míg Franciaország többi részeiben ez nem így volt. Ennek következtében a dohánygyártás és termelés Elzászban olv lendületet nyert, hogy 1787-ben magában Straszburgban 16 dohány- és 37 burnótgyár működött, szemben az egész Franciaországban akkor létezett 8 gyárral, melyeknek székhelyei: Paris, Dieppe, Morlaix, Tounoins, Cette, Le-Havre, Toulouse és Valenciennes valának.

Elzász dohánytermelésének mennyisége akkortájt évenként megközelítőleg 100,000 mázsa volt; 10—12,000 mázsát, mázsánként 20 frank-ért, a Ferme générale vett meg; s straszburgi dohánygyárak pedig több mint 60,000 mázsát dolgoztak föl, a productionnak többi része Németországba, Svájcba, Olaszországba, sőt még Hollandiába is lett szállítva.

Midőn 1790-ben Franciaország különböző departemetei között a határvám töröltetett, ezzel egyidejűleg 1791. február 14-én a Ferme générale privilegiuma is megszűnt. Ezzel egy 20 évig tartó oly időszak kezdődött, mely alatt az állam a vámtarifát folytonosan emelte (1810-ben már 440 frankot ért el 100 kgrammonként) és még más adókkal is terhelte meg a dohánygyártmányokat, anélkül azonban, hogy a Ferme générale által fizetett bérösszeget elérte volna. Egyidejűleg az elzászi dohánytermelők, igen kiterjedten folytatták a dohánytermelést, mit sem törődve azzal, hogy a Ferme générale el lett törölve, miáltal a dohánytermelés egész Franciaországban szabadbá lett téve, s nem törődve azzal, hogy a dohánytermelés már Európá más vidékein is

elterjedt. Oly kiterjedt lett a dohánytermelés Elzászban, hogy magában Niederheinban 10.038,395 kilogrammot termeszettek.

Ez az óriási túltermelés az újabb viszonyok következtében bizonyosan hátrányára lett volna az elzászi kulturának, ha 1811-ben be nem hozták volna a dohány egyedárúságot, mely az ültetvényesnek összes készleteit átvette.

A dohány monopólium által ültetvényeseink 1811-től 1870-ig oly állandó bevőre találtak, mely utolsó években is 9 millió kilogrammot csupán Elzász Lothringiától vett át.

A fentebbieket csupán annak bebizonyítására emlitem, hogy Elzász termelt dohányának 1681-től 1870-ig, tehát 189 éven keresztül, állandó bevője volt.

Miután megállapítottam azt, hogy 200 éven át évenként 6.000.000 kilgramm elzászi dohányt ültettek és fogyasztottak el, még két más nem éppen érdektelen pontot kell érintenem.

(Folyt. köv.)

Kérdések és feleletek.^{*)}

I.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A „Dohányujság” utóbbi számában olvastam, hogy egy catastralis hold dohány után 4 méter (?) simítóház szükséges; ezen méretet nem értem, négyszögletér-e vagy pedig csak folyó méter, szerény nézetem szerint mindkettő lehetetlen, mert 4 □ meter sok, 4 folyó méter pedig meghatározatlan valami, ezért tisztelettel felkérem, legyen szives velem tudatni, hogy tulajdonképpen mennyi is kell.

Ezen alkalmat felhasználva bátorodom még egy kérdéssel terhelni: gazdaságomban ugyanis a múlt évben épültek új dohánypajták, tekintet nélkül az új doh. jövedéki törvényre, most azonban a törvénynek megfelelően akar-nám őket átalakítani, erre nézve kikérem becses tanácsát. — A pajta szélessége 9 méter és be van osztva 2 öles szakaszokban, de a szakaszok közt nincs járda hagyva, most hosszába közepén akar-nám elválasztani egy méter széles járdát hagyva, és a zsinorok vagy esetleg exicator léczek, nem úgy mint eddig a pajta hosszába, hanem keresztbe lennének véggel a középjárdára; ezt tehetném a tetőzetig, de már a tetőzetbe megint csak úgy mint régen a pajtahosszába függőnek, megtehető-e, nem ütközik-e az valamely szabályba? és Tekintetes szerkesztő ur elég czélszerűnek véleményezi-e. Erre nézve becses véleményét kérve vagyok

Pa.-Bucsa, u. p. Karczag, 1888. júl. 5.

Tisztelettel

Schwarz Ferencz.

* * *

A kérdésben saját nézetünket — mely mellett azonban szivesen vesszük bárkinek a vélemény nyilvánítását — a következőkben adjuk elő:

A négy méter alatt négyszögletér-tertdik. Igaz, hogy ez kissé sok, de ez nem válik kárára a termelőnek, mert ezen négy méter egy egész családnak való, mely rendes körülmények közt 6—8 tagból áll, s ha ennyi tagja nem volna, akkor azt nap-számossal kell pótolni.

Ami az átalakítást illeti, e tekintetben helyesen vélekedik. A tető alatti járdahagyás így esetben nem okvetlenül szükséges.

Irodalom.

„Milyen legyen a czélszerű dohány-száritó-pajta és simító helyiség?” cím alatt az orsz. magyar gazdasági egyesület kis füzetben

*) Ezen rovatban közölni fogunk minden közérdeklő kérdést, valamint az azokra adott feleletet. S így mindenkinek alkalmá van kérdéseket feltenni s a már felvetettekre válaszolni. A szerk.

adta ki utmutatásait az 1887. decz. 24-ike óta érvényben lévő dohányjövédéki törvények és törvényesített szabályok intézkedéseinek és megfelelő czélszerű dohány-száritó pajták és simítóházak építésére és átalakítására. A kis füzet kérdésekben és feleletekben adja elő pontos utmutatásait és ábrákkal is meg van világítva a leírás. Nagyon ajánljuk t. olvasóinknak e kis füzet megvásárlását és a pajták és simítóházak készítésénél ezen legjobb forrásból eredő utasítások figyelembe vételét. A füzet kapható az orsz. magyar gazdasági egyesületnél, Budapest, köztelek. Ára: 20 kr.

„A ló és annak tenyésztése” című nagyszabású műre hirdetnek előfizetési felhívást Koczányi és Vitéz kassai könyvkereskedők. A mű szerzői: — Kovácsy Béla, kassai gazd. tannintezeti tanár és a „Gyakorlati Mezőgazda” szerkesztője — Monostori Károly, a budapesti állatorvosi tanintézet tanára, mindketten jó nevű gazdasági írók.

Az előfizetési felhívás szerint körülbelül negyven, nagy nyolczadertű ivre terjedő munka több mint 300 ábrával s Magyarország lótenyésztési térképével lesz ellátva. Megjelenik 12—14 füzetben folyó év augusztus hó végétől kezdve, körülbelül 2—3 heti időközökben, s a jövő év közepén lesz teljes. A teljes mű előfizetési ára előlegesen fizetve 6 frt egyes füzetekben fizetve 50 kr. A bolti ár magasabb leend. Megrendelhető Koczányi és Vitéz könyvkereskedésében Kassán. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe az érdekesnek ígérkező művet.

VEGYESEK.

Dr. Wagner László †. Egy fáradhatlan szorgalmú, tevékeny élet nyert befejezést Wagner László halálával, a ki e hó 4-én Gossenssban (Tirol), a hová családjával nyaralni ment, hirtelen elhunyt.

Wagner 1841-ben született Budapesten. Magyar - Óvárrott elvégezvén tanulmányait ismereteit a külföldi szakintézetekben egészítette ki, majd gyakorlati kiképzés végett évekre terjedő tanulmányutat tett a külföld elsőrangú mezőgazdasági telepein, honnan hazatérve, a budapesti politechnikumon a technológiai tanszékre nyert meghívást, 1869 óta tanára az intézetnek.

Fáradhatlanul dolgozott az irodalomban a gazdasági tudományok népszerűsítésén, irodalmi művei komoly figyelmet keltek a bel- és a külföldön.

Alapítója volt a „Földmívelési Érdekeink” és a „Falusi Gazda” című gazdasági szaklapoknak.

A dohányirodalom szintén jeles munkákat vezetett benne. A „Handbuch der Tabakfabrikation” című jeles műve általános elismerést vívott ki a messze külföldön is. De ezenkívül számtalan gazdasági művet adott ki s a szaklapoknak is tevékeny munkatársa volt s lapunknak egyik kiváló támogatója.

Tevékeny munkássága elismerésre is talált mindenütt. Az orsz. magy. gazdasági egyesület igazgató - választmányának tagja és számtalan hazai és külföldi érdemrend tulajdonosa volt.

Mindenesetre halálával nehezen betölthető űrt hagy maga után.

Pósta. Az új franco rendszer a közönségre azt a kellemetlen kötelezettséget rója, hogy magának kell a francia díjtételeket kiszámítani, a mi legtöbb esetben úgy sikerül, hogy a feladó vagy többet vagy kevesebbet ragaszt rá bélyegeken a szállító- vagy pénzeslevélre. Ez

természetesen mindkét esetben kellemetlen a feladóra nézve. Ennek elkerülésére jelenik meg legközelebb egy díjtáblázat, mely az egész díjazást oly egyszerűsége redukálja, hogy bárki, legyen az a laikusok között is a leglaikusabb, egy tekintettel feltalálhatja bármily értékű és súlyú küldemény díját minden díjfokban. Előlegesen megrendeléseket elfogad Kovács Ferencz posta- és táviratútné Nagy-Kanizsán; a mű megjelenése után pedig megrendelhető minden pósta hivatalnál vagy könyvkereskedésben. Ara a körülbelül 7000 francotéttel magába foglaló áblázatnak 30 kr.

Szerkesztői üzenetek.

Z. R. urnak, Szentesen. Eléggi ki van fejtve a jelzett cikkben. A mennyiséget illetően a talaj tartalma határoz. — Por alakban is szétszóráható, különösen esős időben. — R. A. urnak, Kis-Telek. A törvény szerint jártak el, a bírság kiszabásában talán kissé túlszigoruan. De hát itt csak helyeselni lehet a szigort, minthogy másképp nem lehet czélhoz jutni. Egyébként mindenestre felelbezhetsz az illető. — E. D. urnak, P-Fokoru. Megrendelték Ráth könyvkereskedőnél, aki már bizonyára meg is küldte. A ministeri rendelet még nem jelent meg, mert egy része, a törvény végrehajtására vonatkozó, még hiányzik.

Hirdetmény.

Előfordult azon eset alkalmazásból, hogy egy dohánynagytermelő egy új száritó pajtát állítottott fel az idén, mely dohány-száritási czéloknak ugyan megfelel, — de annak belső berendezésénél, a zsinór felvétel könnyítése, illetőleg lehetővé tétele végett, az új dohánytörvény végrehajtásáról szól, múlt évi december 31-én kelő 74.090 számú pénzügyminiszteri rendelettel kivánt átjárók alkalmazásáról megfelejtkezett:

Saját érdekében figyelmeztetik a dohánytermeléssel foglalkozó tisztelt gazda közönség, — miszerint a dohány-száritó pajták és simító helyiségek létesítésénél, az országos gazdasági egyesület által kiadott, a „Gazdasági Lapok” f. évi 24. és 25. számában ezen czim alatt, — „Milyen legyen a czélszerű dohány-pajta és simító helyiség?” megjelent tájékoztató minta-tervhez alkalmazkodjék és felhívatik, hogy az elkészült terveket kivétel előtt, a dohánybe-váltó-hivatalok útján az illetékes m. k. dohánybe-váltó-felügyelőséghez juttassák el, betekintés végett.

M. k. dohányjövédéki közp. igazgatóság.